

מסורת האיטרטגיה הבריטית ושרשיה

הקטע הבא מרשימות ארתור בריאנט, סובליציסטן בריטי, פורסם בטרם נערכה הפלישה הגדולה במערב אירופה. עובדה זאת מבליטה ביתר שאת את שרשי השקולים האיטרטגיים אשר קבעו את זמנת ותכניהם. — המ.

מצבה הגיאוגרפי של בריטניה הוא המכתיב לה את כללי האיטרטגיה הקלסית שלה. עליה להחזיק מעמד תחילה בשפה החיצונית של זירת המלחמה ואחר-כך להתקדם לקראת מגע עם המעגל הפנימי ואף לחזור לתוכו. בריטניה פועלת מקווים אופרטיביים חיצוניים נגד אויב הנשען על קווים פנימיים. לאור העובדה, שהיא נחלה נצחון בכל מלחמותיה הגדולות, נראה הדבר מוזר בסקירה ראשונה — כי אף הדיוט יכול להבין בנקל מה עצום היתרון שיש לו ללוחם השרוי במרכז, שבידו הברירה לרכז את עיקר כוחותיו נגד אחד מאויביו, בעוד שיריביו מרוחקים זה מזה מכדי לעזור איש לרעהו. חזית שניה אין בה סכנה יתירה לצד המכותר בתנאי שחזית זו מרוחקת למדי מן החזית הראשונה. אדרבא, בנסיבות כאלה עלולה החזית השניה להיות לרועץ לצד המתקיף. בדרך זו הוכרע גורלן של כמה וכמה מהמערכות המפורסמות ביותר בהיסטוריה, בכלל זה רוב נצחונותיהם של פרידריך הגדול ושל נפוליון. מעשה-טנברג* הוא אחד העתיקים בתולדות העולם. גרמניה תולה בזה את תקוותה בשנת-הפלישה 1944. האיטרטגים שלה סומכים על כך, שמיצרי דובר מרוחקים למדי מהדנייסטר.

מדוע, אישוא, נוחלת בריטניה תמיד נצחון במלחמותיה? האמנם נכונה המימרה העתיקה, כי אנגלי אחד שקול כנגד שלושה גרמנים — או חצי-תריסר צרפתים? נצדק יותר אם נציין את העובדה, כי הים מכסה כארבע-חמישיות מפני כדור הארץ, וכי בריטניה שלטת בגלי הים. כל עוד השליטה בים בידיה, או בידי בעלי-בריתה, הריהי יכולה להסוך על סיה את קערת-האיטרטגיה של האויב המושתתת על «חוקי הקווים הפנימיים». זיהי כוחו רב עמו ביבשה כאשר יהיה. שכן הודות לשליטתה בנתיבי-הים העולמיים יכולה היא להסיע את כוחותיה בנתיבות מיהמלח הפנימיות ביתר מהירות משיכול לעשות זאת יריבה על פני היבשות המבותרות עיי מים רבים. יכולה היא לחצות את היס-התיכון ביתר מהירות משיכול נפוליון להסיע את צבאותיו סביבו לאורך-חופיו. בסקירה ראשונה נדמה, כי במסעות-המלחמה שלה, מאותו סוג שהוכתר עיי מערכות כסאלאמאנקה** וכאל-עלמיין מתקיפה בריטניה מן המשיק אל האיזור הפנימי, כלומר: היא פועלת מקווי-התחבורה ארוכים נגד אויב שקווי-התחבורה שלו קצרים. אך לאמיתו של דבר, כיוון שקווי-האספקה שלה עוברים בים, הריהם קצרים יותר וחסכוניים יותר מקווי האויב הכפותים אל

* תכוונת לנצחון הגרמני בפיקוד הינדנבורג-לונדנורף — על הרוסים בפרוסיה המזרחית בשנת 1914 עקב ריכוז מהיר של כוחות גרמנים שחועברו גם מצרפת — המער.
** נצחון מכריע על הצרפתים בספרד ב-1812. — המער.

היבשה. יתרון-כוחה זה, תוקפו יפה כיום יותר מאשר בזמן מן הזמנים כיוון, שהיא לומדת עכשיו לשלוט גם באויר ולא רק בים.

מסקנה זו נעשית נכונה יותר, ככל שבדיטניה לוחמת הרחק יותר ממרכז עמדותיו של האויב. בשלבים הראשונים של מלחמותיה מפתיע הדבר באיזה כוחות מעטים בערך מצליחה בריטניה - הודות ליתרונות שהיא מסיקה מקווייהם שלה - לעמוד בפני אויב אדיר, שבשל עצם אונן הרב, כוחותיו מזורים על פני שטחים נרחבים. דוגמה קלסית לכך הוא מסע המדבר של וייל בחורף 1940-1941. דוגמה אחרת המערכה המזהירה של מור ליד קורוג'יה*. ורק בשלבים המאוחרים יותר, כשקווי-התחבורה של האויב מתקצרים ונעשים קרובים יותר למרכז כוחו, מתחילה בריטניה לאבד את יתרונה הגיאוגרפי. בסוף-יורס** בשנת 1810 היה ולינגטון מצביא שאין לנצחו. ואילו בפרנץ-אופ-זום*** בשנת 1814 ניגף עוזרו המצויין גרהם דווקא בשעת תבוסתו של נפוליון, ועל אף העובדה שהצבא האנגלי התקרב במאות מילין אל לבה של האימפריה הצרפתית.

מתוך כך מתבארת העובדה, שאבידותינו במלחמה זו היו עד כה מעטות מאוד בהשוואה לאבידות שנגרמו לנו במלחמה הקודמת. אף יראה הדבר כפרדוקס - חולשתנו ההתחלתית הרבה, ותמוטת בעלי-בדיטנו (צרפת) בראשית המלחמה, הנהן שעמדו לנו בהמשך המלחמה; כי בשעה שנלחמנו, אפשר לומר, על סף-הים ממש, בנקודות-הסיום של קווי-הים הסנימיים המהירים שלנו - בעוד האויב מתקיף אותנו מקצה קווי-התחבורה היבשתיים שלו, שנחארכו מאד - יכולנו להפיק תועלת מכסימלית מאמצעינו הדלים. «מתי-המספר הצילו הרבים» משום שאת הצד התוקף היה מוטל עליהם להדוף ממשגבי-הים של ארצם עצמה.

אלה הנן איפוא המסיבות, אשר אפשר ותעשינה את השלב האחרון של המלחמה למועט-אבידות יותר בשבילנו מכפי שאנו משערים. אכן, הגיעה השעה בה נצטרך לוותר על מלוא היתרון שיש לנו הודות לקווי-הים שלנו, לפרוץ לתוך-מבצר-היבשת של האויב ולהלחם הפעם בשערי ארצו הוא תחת שערי ארצנו אנו. אך אויבנו קצרה-רוח החאמץ בארבע השנים שעברו מאמץ כה נפרז, שהתנגדותו הסופית תהיה אולי חלשה מכפי שאנו חוששים. לאחר הסתערותו הבלתי-מוצלחת אל פפי דובר הלבנים ועל שמי ארצנו ב-1940, ועל החופים הרחוקים של הים התיכון ב-1940-1941 - פרץ האויב לרוסיה ב-1941-1942 וראשו נתקע בשלגיה. אין אנו יודעים אל נכון את שיעור אבידותיו והפסדיו בהסתערויות המרחיקות הללו, אך אין כל ספק בדבר, כי היו עצומים ונוראים. אילו נחכדו היטלר ולגיונותיו וישבו בארצם לאתר נפילת צרפת אפשר שלא היתה לנו כל תקווה לסרוץ ממערב אל מבצרו היבשתי. אלא שלא כך היה המעשה.

* קרב נודע בשעה מסע-הנסיגה בצפון-ספרד ב-9-1803, בה נהרג הגנרל מור, המפקד על צבא המשלוח הבריטי. - המער.
** קו ביצורי הגבעות שהוקם על-ידי ולינגטון לפני ליסבון, ואשר ממנו נהוץ צבא-מסגה הצרפתי. - המער.
*** בהולנד, בשעת נסיון מסע-מלחמה המושתת על העלאת צבא בריטי בחופי אירופה. - המער.

ועוד יתרון לנו. לאור העובדות ההיסטוריות שהטעמתי לעיל, נראה כי היה תמיד כדאי לבריטניה לערוך את התקפתה – בכוא השעה להתקפה – לא בנקודה הקרובה אל לב האויב, אלא דווקא בנקודה המרוחקת ביותר. כוחנו הימי איסר לנו לבחור בשביל המערכה את המקום הנוח ביותר בשבילנו והוא שסייע לנו – אף כשחדלנו להיות מתגוננים והפכנו למתקיפים – לכפות על האויב התמודדות במקום בו יהיו קווי-התחבורה שלנו נוחים ביותר ושלו-קשים ביותר. לפיכך קושרים אנו כרגיל את נצחוננו במלחמות-נפוליון לא בהלך או ואלכרן או בארגן-אופ-זום, כי אם ב«חצי-האי המרוחק»**. לפי גזירה-שווה היסטורית גרידא נראה, כי אף בשלב-של-התקפה נוחה לנו איסטרטגיה שפניה לים התיכון מאשר זו שתהא מכוונת לים תצפוני, וטובים סיכויינו באיטליה ובבלקנים יותר מאשר בסאדה-קאלה***. בפעולות בזירות-מלחמה כאלה, המרוחקות ממרכז האויב, עשויים אנו בדרך כלל לשפוך פחות מדמנו אנו מאשר מדמו. אלא שהקבלות היסטוריות לעולם אינן שלמות כל צרכן, והערכה במושגי התקופה הנפוליונית גרידא אינה מביאה בחשבון גורם עצום עד מאוד – המלחמה באויר. גורם זה הוא ששינה את המצב מן הקצה אל הקצה, ומאז הגענו לשליטה באויר – שקול שינוי זה כתמורה כבירה לטובתנו. זו הפעם הראשונה בתולדותינו יש לאל ידנו – כשאנו מוסיפים להישען על קווי-התחבורה הימיים שלנו – לערוך מלחמת-הכרעה על קוי התחבורה היבשתיים של האויב, ובדרך זו להאריכם במאות של מילין או של שעות-נסיעה. לפני שנתיים, ואף לפני שנה בלבד, היה נסיון של עליה בריטית בחופיה של צרפת הצפונית או של פלנדריה****, מאפשר לגרמנים להשיב לנו מהלומה – עת בית-הנשק העיקרי שלהם שבחבל-הרור היה קרוב כמעט באותה המידה לעורף הצבאות הגרמניים, כפי שבסיסנו ה«ימי» הקדמי שבמצרים קרוב היה לצבאנו שחנה באל-עלמיין. ואילו כיום שונה המצב תכלית שינוי.

צבא גרמני שהיה מנסה כעת להדוף עלייה בריטית בחופה של דונקירק, של דיאם או של האג לא היה יכול עוד לינוק את אספקתו ותחמשתו מחבל-הרור, משום שבתי-הנשק העיקריים של ה«רייך» הועברו מזרחה ודרומה מחמת הפצצותינו העזות. לא נגזים אם נאמר, כי האיסטרטגיה של מרשל-התעופה האריס אפשר כי הצילה את חייהם של מאות אלפים, ואולי מיליונים, חיילים וקיצרה את המלחמה בשנים.

* מקומות בנידרלנדים, שבהם נערכו בזמנים שונים, במלחמת אנגליה-צרפת נסיונות של העלאת צבא בריטי ומשיחת מסע נגד מדינת צרפת גוסא – המער.
 ** הפירינאי (ספרד-פורטוגאל, 1814-1808) – המער.
 *** חוף צרפת הקרוב ביותר אל אנגליה (קאלה ובולון) וכן המיצר המכרזל בין שתי הארצות. – המער.
 **** כאן הכוונה למערב בלגיה. – המער.

בין מפקד לסמליו

חוט השדרה של הצבא

את הדרך הראשון במערכת הפיקוד מהווים הסמלים - דרג העומד כמנע בלתי-אמצעי עם החיילים. חובתם הראשונית והגדולה היא פיקוח ישיר על החיילים. בידי הסמלים כלבר נתון הפיקוח על התנהגות אנשי היחידה ומיבצעם. רק הסמלים מסוגלים להחזיק ולקיים את הרמה שנקבעה ע"י המפקד. כבר נאמר על הסמלים, כי הסיים המהווים את חוט השדרה של הצבא, - ואכן זוהי אמת לאמיתה.

בעיות הסמל ובעיות המפקד - דומות הן

כל הכללים שנאמרו במפקד, באשר הוא מפקד - חלים על הסמל כעל קצין. על הסמל להבין את פקודותיו ואת שליחותו בשלימות וכבהירות. עליו לתת פקודות ברורות וישירות ולדאוג שתבוצענה. הסמל חייב לחכך את פעולתו מראש, לפני בואו לבצעה. וישיב לעשות אם ינהג בפעולתו לפי הנוסחה המרובעת, אותה משננים לכל קצין הלא היא, נוסחת הנאמן ניתוח, ארגון, מינוי, ניצוח. סמל צריך שיהא מסוגל ללמד ולעשות בעצמו כל פעולה הנדרשת מאנשיו. הוא מוכרח לשמור על רמת השירות, וקיום המשמעת, מכיוון שהוא אחראי אחריות אישית למשמעת ולרוח החיילים.

דרכי הפיקוח של הסמל על פיקודיו תהיינה דומות לדרכי ההוצאה לפועל הנהוגות ע"י המפקד. הוא יחליט בכל השאלות - מה, כיצד, מתי, היכן ומי. בתחום יחידתו פקודותיו מחייבות ממש כפקודותיו של הקצין.

חייל ראשון במעלה

הסמל הטוב חייב תמיד להיות החייל הטוב ביותר באנשי יחידתו. ולא רק שעליו להיות נאה על כך, אלא שעליו להבין, שיכולתו לבצע פעולה טוב יותר מאנשיו, הוא אחר מאמצעיו היעילים ביותר לקיים יחס של כבוד ושליטה. הדרך הטובה ביותר להחזיק את השירות על רמה גבוהה, ולשמור על בטחונם של החיילים ביחידתם, היא לתבוע מאת הסמלים רמה גבוהה יותר בפעולה ובהתנהגות אישית מזו שנדרשת מהחייל. זכויות הדרגה צריך שתהיינה נעוצות יפה בהצטיינות בהתנהגות ופעולה, ולא רק בעצם הדרגה כשלעצמה. על הסמלים לא רק להצטיין בתפקודים המוטלים על חייליהם, כי אם גם למלא את תפקידיהם באופן מעולה.

אימון הנרעין

נדל תפקידיו של הסמל, לאחר תפקיד הפיקוח - היא ההדרכה. הכשרת נרעין סמלים בדרכי ההדרכה הטובים ביותר, בנושאים שונים, הוא התנאי העיקרי להעמדת יחידה חדשה מלכתחילה על בסיס נכון. האופן הטוב ביותר להקנות לתכרי הנרעין את כושר ההדרכה הוא, להניח להם להיתרגל, איש איש בתורו, על